

Saksbehandler: Einar Tjelle

Saksdokumenter:

1. Generalsekretær Martin Junges hilsen til Kirkemøtet
2. *Å være luthersk majoritetskirke i en økumenisk kontekst*. Innledning ved generalsekretær Martin Junge, LVF, på MF.
3. *A Lutheran approach to (global) liberation*. Innledning ved generalsekretær Martin Junge, på TF.
4. Preliminary Report from the LWF Special Committee Luther 2017: 500 Years of Reformation

Saker i de økumeniske organisasjonene

Det lutherske verdensforbund (LVF)

Sammendrag

Det lutherske verdensforbund er en viktig organisasjon for Den norske kirke. Den norske kirke har to medlemmer i LVFs råd: Jenny Skumsnes Moe og ledende biskop Helga Haugland Byfuglien som også er visepresident i LVF for den nordiske regionen. Fjoråret var mye preget av å få den nye strategien 2012-2017 på plass, og i den forbindelse spilte MKR inn viktige anliggender. I nært samarbeid med Kirkens Nødhjelp og ACT Alliance spiller også LVF en viktig rolle i forhold til humanitær innsats, spesielt når det gjelder flyktningeproblematikk mange steder.

Nylig ble det ferdigstilt en norsk oversettelse av *Mission in Context*: «Misjon i kontekst – forvandling, forsoning, myndiggjøring. Et bidrag fra Det lutherske verdensforbundet til forståelsen av misjon og misjonspraksis». Denne ble delt ut på Kirkemøtet.

Denne våren har blant annet vært preget av besøk av generalsekretær Martin Junge og kommunikasjonssjef Heidi Martinussen. De hadde et allsidig program i Oslo med blant annet møter med kirkestatsråd, kirkeledere, stab, besøk på MF og TF, Tøyenkirka/ Kirkens Bymisjon, samt med representanter for ungdomsorganisasjoner. Han deltok også ved åpningen av årets Kirkemøte i Tønsberg.

Et særlig viktig anliggende i samtalene var samarbeid med LVF fram mot reformasjonsmarkeringen i 2017.

I mai skal det også være *European Church Leadership Consultation* i Ostrava, Tsjekia, som det vil bli rapportert muntlig fra under MKR-møtet.

Årets råds møte finner sted i juni i Bogotá, Colombia, der den colombianske lutherske kirken er vertskap. Temaet for dette møtet er *Together for a just, peaceful and reconciled World*. En av hovedsakene blir å vedta årsplaner for LVF for 2013-2014 basert på den nye strategien.

Forslag til vedtak

MKR tar følgende saker til orientering:

1. Hilsen og foredrag ved generalsekretær Martin Junge.
2. Muntlig rapport fra European Church Leadership Consultation, Ostrava, Tsjekkia, mai 2012: «With Passion for the Church and for the World».
3. Mellomkirkelig råd ber delegatene merke seg rådets innspill til det kommende LVFs råds møte i Bogotá.

THE LUTHERAN WORLD FEDERATION

A COMMUNION OF CHURCHES – EINE KIRCHENGEMEINSCHAFT – UNA COMUNIÓN DE IGLESIAS – UNE COMMUNION D'ÉGLISES

LUTHERISCHER WELTBUND – FEDERACIÓN LUTERANA MUNDIAL – FÉDÉRATION LUTHÉRIENNE MONDIALE

Office of the General Secretary

***Greeting of the Rev. Martin Junge
LWF General Secretary,
to the***

***General Synod of the Church of Norway
12 April 2012, Tønsberg, Norway***

Your Majesty the King of Norway,
Honorable chairperson of the General Synod
Honorable presiding Bishop of the Church of Norway, honorable Bishops
Distinguished members of the General Synod
Dear sisters and brothers:

I greet you today on behalf of the Lutheran World Federation (LWF), a communion of 145 member churches to which you belong, and which describes its witness in this world as a journey with *passion for the church and with passion for the world.*

I come to your General Synod today with a word of thanks, and with an invitation.

My word of thanks relates to the many ways, through which you have supported the LWF communion of churches and have shaped its self-understanding. In 1947, a remembered leader of your church, Bishop Eivind Berggrav, was pivotal in bringing the LWF together. He also promoted the notion of the prophetic voice as a constitutive element for the life and witness of the LWF. Since then, many leaders of your church have followed. As a Latin American, let me take this opportunity to express our gratitude to for your support through the LWF to the peace agreements in Central America two decades ago. Let me thank you for the ways in which your church supports today the prophetic and healing presence of the LWF Augusta Victoria Hospital in Jerusalem. Let me also thank you on behalf of the communion for the response of your church to the violent events that hit your country last summer. We felt your pain as our own pain. We experienced your pastoral and diaconal response as our own ministry to the suffering. And we received your strong public voice during these times as an impressing gift to all of us.

These few examples are an affirmation of the conviction, that Christian faith, and religions in general, are not meant to be stumbling stones to people aiming at living in justice and peace. They are meant to be building bricks, creating bridges among people, communities and

countries to live in peace with justice. Violence is never to be accepted as a genuine expression of faith.

From my dialogues with your presiding Bishop, Rev. Helga Byfuglien, the LWF Vice President for the Nordic region, I have understood that the redefinition of the relationship between the Church and the State of Norway appears to be a very significant change in which you find yourself. It carries structural implications, but it raises also important questions about the *inherited* and the *intended* identity of this church.

And here comes my invitation: please consider having the LWF as a resource in your own discernment when adapting to these changing contexts. The LWF has today arrived to the point, in which it has realized that there is no longer a church so old, so strong, so well endowed that it can't still be at the receiver's end; and that there is no church so new, so vulnerable and in such scarcity of resources that it can't be still at the giver's end. This is the core of what it means to be in communion with each other.

What an opportunity for your church also to have your discernment in the horizon of the 500th anniversary of Lutheran Reformation in 2017! It just calls for an approach that is carried by joyful trust in the power of the Gospel. It invites to explore anew the particular Lutheran insight of the "*ecclesia semper reformanda*". For a church in faithful participation in God's mission, reform is always possible.

This General Synod of the Church of Norway falls exactly into the liturgical period, which some 2000 years ago found two disciples of Jesus Christ walking back to their home in Emmaus: coping with radically changed contexts, wondering about the match of Scriptures with their experienced realities.... Yet, also with that vivid memory of those powerful words and signs of the in-breaking reign of God in their hearts, and therefore so profoundly dialogical in their seeking of the truth, so amazingly hospitable to the stranger at their table...

I pray that this old biblical text may serve as a promise over this General Synod, so that this Synod becomes a journey where discernment is blessed by revelation. May God bless your deliberations and decisions.

Å være luthersk majoritetskirke i en økumenisk kontekst

Utfordringer for Den norske kirke

Det teologiske Menighetsfakultet 11. april 2012

Av Martin Junge, generalsekretær i Det lutherske verdensforbund

Innledning

Mange takk for invitasjonen til denne samtalen i dag. Jeg anser det som et privilegium å få denne muligheten til å dele noen tanker med dere, og til å begynne en samtale som jeg håper kan fortsette i fremtiden.

Jeg støtter virkelig ideen om teologisk utveksling mellom kirker i ulike kontekster, slik det er forutsatt i det emnet jeg har fått oppgitt. Det er så mye å lære og så mye av verdi i slik utveksling! Og det er så mange muligheter for det i dag! I LVF ser vi etter måter å utnytte mulighetene som ligger i dialog mellom kirker som befinner seg i ulike kontekster.

En slik dialog medfører samtidig viktige utfordringer. Det kreves verktøy som faktisk kan legge til rette for slik samhandling. Ellers vil en dialog mellom kirker i ulike kontekster lett bli en dialog mellom døde fordi tilgangen til kontekstuell forståelse ikke alltid er enkel, den er heller ikke selvfølgelig.

LVF-dokumentet "Misjon i kontekst" har et veldig vakkert avsnitt hvor det reflekteres rundt kirkens kontekstualitet og dens universalitet. Jeg tror at forholdet mellom disse to dimensjonene, som jeg i god luthersk tradisjon ikke kan oppfatte på annet vis enn gjennom en sunn dialektisk spenning, er en av de svært viktige utfordringene for en kirke som siden sin begynnelse har påberopt seg universalitet, og som i dag trenger å finne uttrykk for denne universaliteten (*katolisiteten*) i en globalisert verden hvor bevisstheten og profilen til kontekstuelle virkeligheter kommer til syne på en mye sterkere måte enn tidligere.

*"Men selv om den kristne troen er universell, er den også bundet til kulturen. Troen er inkarnatorisk, fast knyttet til en tid, et sted og en kultur. Når lokale menigheter bestreber seg på å delta i misjon, må de søke balanse mellom sin lokale og universale identitet, for det allmenne og det særegne henger uatskillelig sammen. Uten det universelle trosfellesskapet vil ikke den enkelte kirke være i stand til å finne en ekte selvforståelse i sin lokale sammenheng. For en kirke i misjon gjelder derfor: Allmennhet og universalitet uten hensyn til konteksten fører til imperialisme, og kontekstualitet uten å være allmenn og universell, fører til provinsialisme."*¹

Heller enn å peke på utfordringer for Den norske kirke, som jeg som en utenforstående vil ha problemer med å forstå på denne andre dagen av mitt besøk, la meg heller dele noen innsikter jeg har fått gjennom

¹ http://www.lutheranworld.org/LWF_Documents/DMD-Mission-in-Context-low.pdf, norsk oversettelse ved Knut Grønvik: "Misjon i kontekst", s. 28–29

det privilegium det er å samhandle med kirker i forskjellige sammenhenger. Kanskje noen av disse innsiktene kan tolke deres virkelighet og utfordre dere på en positiv måte.

2. Om forståelsen av "majoritet"

Jeg ble utfordret av begrepet "majoritet" i det tema dere har gitt meg. Jeg skulle faktisk gjerne høre mer fra dere om oppfatningen av å være en majoritetskirke, og hvordan dere definerer denne kategorien. Er det en statistisk kategori? Og i så fall, hva eller hvem er det som telles? Jeg stiller dette spørsmålet på bakgrunn av den statistiske informasjonen som ble analysert sent i fjor av den økumeniske nyhetstjenesten, *ENI*. I følge ENI er 78 % nordmenn kirkemedlemmer – virkelig en sterk majoritet. Men hvordan blir denne majoriteten tolket i lys av andre deler av den statistiske informasjonen, som bl.a. sier at kirkemedlemmer deltok i gjennomsnitt på én gudstjeneste i året?²

En bør riktignok være forsiktig med å legge for mye inn i dette. Det er for eksempel bred økumenisk enighet om at kirkens vitnesbyrd omfatter *martyria, liturgia, diakonia*, og også *koinonia*. Derfor kan en ikke redusere essensen av kirken bare til dens liturgiske dimensjon og se etter substansen i det kirkelige liv kun der. I LVF beskrives kirken i stor grad i forhold til sin misjonale dimensjon. Dens eksistensberettigelse er knyttet til dens deltakelse i Guds misjon, som blir uttrykt gjennom forkynnelse, diakoni og kamp for rettferdighet. Uansett, la meg overlate til dere følgende spørsmål: Nøyaktig hvordan blir forestillingen om å være en majoritetskirke definert? Er Den norske kirke i alle sine dimensjoner en majoritetskirke? Og vil det alltid være til hjelp å tenke ut fra en slik kategori når Den norske kirke reflekterer over fremtiden sin?

3. Den norske kirkes muligheter

Uavhengig av hva jeg har sagt ovenfor og av noen av de spørsmålene jeg har stilt dere for videre refleksjon, vil jeg peke på det vi særlig la merke til fra Den norske kirke i fjor. De tragiske hendelsene som fant sted i landet deres i fjor sommer, åpenbarte en veldig styrke i Den norske kirke, faktisk i alle de tre dimensjonene som er nevnt ovenfor. Det var et veldig modig offentlig vitnebyrd som ble gitt av kirken. Jeg vil karakterisere dette vitnesbyrde som mot-syklisk: å be om de-eskalering i en situasjon hvor ting fort kunne ha utviklet seg til en dødelig voldsspiral, å oppsøke kontakt med andre religiøse og etniske grupper i landet i en situasjon hvor ting lett kunne ha utviklet seg til en enkel utpeking av syndebukker, å be om større utøvelse av frihet og toleranse i stedet for å trekke seg tilbake til en trangere virkelighet av selvbeskyttende og reaksjonære holdninger.

Vi ble vitne til en utrolig evne til å omfavne mennesker i liturgiske former. Det hele ble dypt meningsfullt, og kirken ble det naturlige stedet å gå til for mennesker over hele landet, til tross for den avstand noen av dem må ha følt. Evnen til å gi rom for menneskers søken etter å tolke og finne mening i

² <http://eni.ch/featured/article.php?id=4783>

sine livserfaringer er en fantastisk gave, også i fremtiden. Og det var en flott tjeneste for de lidende, og dermed en vakker tilrettelegging for *koinonia* som det var så sterkt behov for i denne situasjonen.

Jeg tror Den norske kirke kunne spille den rollen på grunn av hva den har vært opp gjennom århundrene. Og heldigvis, den spilte denne rollen. Det kunne ha vært helt annerledes. Av det vi kunne se fra utsiden var Den norske kirke en offentlig kirke, og den kunne være det. Jeg vil oppmuntre denne kirken til å fortsette å være i det offentlige rom, og å være profetisk, å være en profetisk stemme og et vitne, til tross for de endrede sammenhenger kirken vil leve i årene som kommer.

4. Å være kirke i et endret koordinatsystem

Ut fra samtaler med ledere i Den norske kirke forstår jeg at kirken gjennomgår dype forandringer på grunn av endringer i forholdet til staten. Jeg har forstått at disse endringene blir oppfattet som svært substansielle. Det er ikke bare strukturen som revideres. Så vidt jeg kan forstå er det hele koordinatsystemet for kirkens plassering i det norske samfunnet som blir berørt av disse endringene. Det handler om kirkens plass i samfunnet, om dens plassering med hensyn til andre kirker og andre religioner som hører hjemme i Norge. Det handler om den rettslige rammen som gir kirken handlingsrom, om det økonomiske grunnlaget for at kirken skal kunne vitne i fremtiden. Ut fra dette kan en lett si seg enig i det en god norsk venn sa til meg nylig: "Martin, dette ser ut som en større identitetskrise, alt ser ut til å være under revisjon."

Jeg kan ikke vurdere sannhetsgehalten i dette utsagnet. Jeg har vært to dager i landet og vil ikke begå den feil å tro at jeg har forstått alt. Men la meg dele mitt håp for denne kirken med dere: Jeg håper inderlig at Den norske kirke ikke bare ser på denne situasjonen som en trussel, men også som en kjempestor mulighet. Jeg håper at dens søken etter identitet i en endret sammenheng ikke skjer i tilbaketrekning fra det offentlige rom, i tilbaketrekning fra å være kirke for mennesker i Norge, i tilbaketrekning fra å være en stemme og et vitne, i tilbaketrekning fra økumeniske og interreligiøse kontakter, eller i tilbaketrekning fra søken etter fornyet identitet – for i stedet å søke tilflukt i gamle identiteter. Kristen tro tenker ikke i sykluser hvor gamle ting vil komme tilbake, kristen tro tenker i teleologiske termer og er derfor åpen for fremtiden. Det er ikke det gamle Jerusalem som kristne håper på, men det er et nytt Jerusalem. Det er ikke den gamle jorden og himmelen, men den nye. Derfor tror jeg fullt og fast at denne kirken ikke bare har en flott historie, den har også en vakker fremtid på grunn av Gud.

5. Hva minoritetskirker kan bidra med

Jeg vokste selv opp i en minoritetskirke. Født i Chile i Latin-Amerika ble jeg døpt inn i kirken gjennom Den evangelisk-lutherske kirke i Chile. Når det dreier seg om tall var denne kirken en veldig, veldig liten minoritet i det som på den tiden stort sett var et romersk-katolsk land. Jeg vokste opp i militærdiktaturtiden. Pinochet kom til makten da jeg var 12 år gammel. Selvfølgelig har den erfaringen formet meg dypt, slik som vitnesbyrdet til den kirken jeg ble døpt i har gjort det. Jeg pleide å spille orgel hver søndag, og jeg husker som om det var i dag noen av prekenene jeg hørte på søndagene. En søndag

under en av de ukene da likene av de torturerte og drepte fløt i byens elv, der de hadde blitt kastet uti – synlige for alle – men uten at noen snakket om det, hørte jeg presten min stille spørsmål ved drapene og understreke at ethvert menneske har rett til en anstendig begravelse. Dette er ord jeg aldri vil glemme. Jeg takker for det faktum at det fantes en kirke som sa disse ordene til meg og andre. Kjære søstre og brødre: Undervurder aldri prekestolens forandrende kraft. Dens styrke avhenger ikke av tallene, slik jeg har lært det i mitt eget liv. Dens kraft avhenger av alvoret i vitnesbyrdet om Jesu Kristi evangelium i ord og handling.

Men jeg lærte også mer ved å vokse opp i en kirke i en minoritetssituasjon. Jeg vokste opp i en kirke og jeg gjorde tjeneste i denne kirken som faktisk måtte forklare seg nesten hver dag. Den evangelisk-lutherske kirke i Chile var ingen "plausibel" kirke, ingen kirke som ikke behøvde en grundig presentasjon, en sammenhengende forklaring på "hvorfor den kirken", "hva den kirken", og "hvordan denne kirken", ved siden av andre større kirker. Jeg lærte å svare på Den evangelisk-lutherske kirke i Chiles hvorfor, hva og hvordan. Jeg vokste opp i en kirke hvor dåp var resultatet av en langvarig medvandring og grundig samtale med foreldre. Jeg vokste opp i en kirke hvor konfirmantklassene var blandet med hensyn til alder: unge, unge par, besteforeldre – jeg hadde dem alle sammen i konfirmanttimer. Dette var fordi det ikke fantes sosiale konvensjoner som brakte konfirmanter til kirken. Slike sosiale konvensjoner var aldri der for min kirke, og i et økende sekularisert samfunn har de forsvunnet selv for majoritetskirken. Jeg vokste opp i en kirke som ikke kunne ta noe for gitt.

Jeg kjenner ikke Norge godt nok, og jeg kjenner ikke Den norske kirke godt nok. Men gjennom de seneste årene har jeg lært at kunnskapen fra minoritetskirker kan være en enorm hjelp for kirker som strever med å definere sin selvforståelse under radikalt endrede forhold. Disse kirkene har, noen ganger i løpet av århundrer, utviklet en evne til å bevare seg selv og til å tilpasse seg selv. De har utviklet sosiale strukturer, trosopplæringsmetoder, rettslig rammeverk og økonomiske strategier for å være kirke. Små i størrelse, men relevante når det gjelder sitt vitnesbyrd.

6. Hva gjør en kirke bærekraftig? Innspill fra LVF-prosesser i det globale Sør

For mange kirker i LVF er spørsmålet om kirkens bærekraft og tilpasningsevne ikke et nytt spørsmål. Det er mange kirker som på sin særegne måte takler de – noen ganger dramatisk – endrede situasjoner de befinner seg i. Det være seg fordi deres historiske partnere i utlandet ikke lenger er i stand til å opprettholde sine strukturer og tjenester slik de gjorde før, eller på grunn av radikale nasjonaliseringsprosesser. Det være seg fordi de har blitt rotfestet blant de fattigste av de fattige hvor tradisjonelle lutherske kirkemodeller ikke kan gi mye hjelp. Det være seg fordi de er i en minoritetssituasjon, eller på grunn av viktige sosiologiske forandringer karakterisert av økt flerreligiøs tilstedeværelse, eller den såkalte sekulariseringen. I alle disse tilfellene er spørsmålet om kirkens bærekraft og tilpasningsevne dramatisk presserende.

I LVF-sammenheng innser medlemskirker at en tilnærming til disse spørsmålene ut fra det perspektiv å skulle opprettholde det eksisterende ikke egentlig hjelper noe. Det hjelper heller ikke å nærme seg spørsmålet ut fra en ensidig økonomisk synsvinkel. En kirke som bare tenker bevaring risikerer å bruke

all sin energi og sine ressurser på å bevare det som alltid har vært der, og til sist risikerer man å bryte sammen strukturelt eller kollapse økonomisk. Eller man risikerer å bli irrelevant, fordi det som blir ivaretatt med enorm innsats og som man selv verdsetter høyt ikke alltid er særlig nødvendig lenger. Det er et problem hvis det som blir tatt vare på godt kan forklares ut i fra historien, men ikke ut fra hva nåtiden har behov for.

For å kunne grave dypere ned i spørsmålene om en bærekraftig tilpasning av kirken har noen medlemskirker i LVF begynt å fokusere på misjonsteologiske spørsmål.³ De går tilbake til menighetsplan, til unge, kvinnegrupper og diakonale organisasjoner, men også til lokale og nasjonale rådsorganer, for å forstå sin rolle i Guds misjon. De har også begynt å utvikle en samling retningslinjer for bærekraftig tilpasning av kirkene. De jobber sammen, hjelper hverandre med å stille de riktige spørsmålene, utfordrer hverandre til å innføre nye metoder, og forsøker å respondere sammen på sine utfordrende situasjoner.

Dette er en prosess som involverer både store og veldig små kirker. Selvfølgelig er utgangspunktene deres veldig forskjellige og ofte ikke sammenlignbare i det hele tatt. Men de verdsetter muligheten til å lære av hverandre. Ved å gjøre det uttrykker de det som er blitt en voksende innsikt innenfor LVFs kirkefelleskap: Det finnes ingen kirke som er så gammel, så stor, så sterk og så rik at den ikke kan ta imot fra andre. Og det finnes ingen kirke som er så ny, så liten, så sårbar og med så knappe ressurser at den ikke kan gi til andre.

Oversatt av Beate Fagerli

³ <http://sustentabilidad.wordpress.com/english-section/>

A Lutheran approach to (global) liberation
Opening remarks
General Secretary Rev. Martin Junge
Lutheran World Federation

Theological Faculty of the University of Oslo
April 11, 2012

1. Introduction

Thank you for the invitation to the Theological Faculty of the University of Oslo, and for the opportunity to share with you today this moment of reflection and conversation.

It is indeed quite a task to speak on the proposed topic in some 20 minutes. Because I believe that Lutheran theology offers many helpful and strong perspectives when it comes to talk about, and even better: to engage in processes of liberation. I myself being a Latin American and having grown up in times of military dictatorship have been influenced quite strongly by liberation theologies and practice. Of course, all of that was not a manifestation restricted to, or exclusively owned by Lutheran churches. But it was there, where I was exposed to it.

But there are liberation stories elsewhere; two months ago I visited the LWF member churches in India and I got totally new insights regarding the contribution of Lutheran theology and practice in the struggles of liberation, there with respect to the Dalit people. It is fascinating to see how Lutheran mission in the 18th century was able to fundamentally challenge the practices of caste-based discrimination and it would be indeed worthwhile to dig deeper into theological analysis in order to identify the distinctive Lutheran theological approaches that supported this practice.

I actually left India with the request to Indian LWF member churches to consider this theological analysis to become one of their major projects regarding the commemoration of the 500th anniversary of Lutheran Reformation in the year 2017. What a wonderful project! It would not only underline the fact that Lutheran Reformation is now for centuries already a global citizen, but particularly also identify those distinctive contextual features that Lutheran theology has developed around the world. And what an exciting project to have these distinctive contextual features engaging in a global, trans-contextual conversation! That needs to be the focus of commemoration of the 500th anniversary of Reformation. Not only the question about what went out to the world from the historic places of Lutheran Reformation. But what is coming back from those places around the world, what has been learned and developed there, and how all this is brought into dialogue, enriching the theological discourse and practice of a Lutheran Reformation and presence, which –again – claims global citizenship. I come with the invitation to you that you too may want to become part of such an exciting global conversation. You have a lot to contribute; and there is a lot that others can contribute to your own theological discourse.

But let me now come to my topic. In view of time, I will offer some few perspectives and stay rather on the surface, hoping that with this approach, some impulses for conversation and discussion are offered.

2. The principle of incarnation

Lutheran theology and praxis is shaped in a radical way by the principle of incarnation. It sees in God's incarnation in Jesus Christ a fundamental expression of God's design that seeks life in abundance for all. It experiences God as the One involved in a passionate movement towards humanity and the entire creation for the sake of life. God is radically interested in the world's fate, is compassionately engaged with humanity and creation, and is deeply involved in worldly matters. God's incarnation reveals that God does not turn the back on the world, but that God faces the world and gets involved in all its dimensions.

For me, this is one of the most powerful driving forces towards a practice of liberation, because being this principle so much at the core of Lutheran theology, it shapes in an unmistakable way the direction, the mindsets and the concerns of what should be at the core of a Lutheran theology and praxis. If God's concern for the world is at the core, can the church afford to turn its back on the world? If God got so deeply involved in the world, can the church afford to disengage? If God's incarnation in Jesus Christ followed God's intention to bring life in abundance to all, can the church afford to stand aside when it is about issues of life? I don't get tired in my visits and exposures to churches around the globe to repeat: because God cares so much for the world, the world matters to the church!

3. The theology of the cross

It is because of the incarnational principle that Lutheran theology is so strongly focused and organized around the event of the cross. While erected as an instrument of violence and death, a life-denying and humiliating symbol of the powerful, faith apprehends the cross as the place and the experience in which lasting justice, peace and reconciliation and life in fullness originate. Instead of signifying the horrifying absence of God, the cross becomes the expression of God's most intimate communion with the vulnerable human condition. The cross of Christ is therefore recognized in its soteriological dimension. It becomes a source of power to interpret suffering and violent oppression in the light of resurrection.

Different to what classical Lutheran Christology has developed, the approaches of liberation theologies place a stronger focus on what is conveyed about Jesus Christ through the four Gospels. The interest on the historic Jesus provides then an important key for the soteriological interpretation of the cross, as it relates the event of the cross to Jesus' "kenotic" existence (born in a stable, friend of the marginalized killed at a cross) and his compassionate solidarity with all those in need and in the margins of society because of oppressive structures. The cross becomes the turning point between a history of oppression and humiliation that turns into a history of liberation.

4. Justification by faith

The 145 LWF member churches engaged last year in a very thorough process of envisioning their ongoing journey as a global communion of churches. Through broad consultation and in a participatory approach, LWF member churches arrived at a single statement that captures what the LWF communion sees as its vision as it journeys and witnesses in the years ahead: *"Liberated by God's grace, a communion in Christ, living and working together for a just, peaceful and reconciled world"*.

This vision statement captures in a magnificent way the Lutheran focus on justification by faith alone: "liberated by God's grace". And in the way it is stated, it brings right into the front the concept, which

you have asked me to analyze with you today: liberation. Lutheran theology is fundamentally about liberation. Lutheran churches may not want to be associated with all dimensions and with all expressions of liberation theologies, but I don't think Lutheran theology can afford to dissociate itself from the theological concept of liberation. It is at the core of what Luther re-discovered as the power of the Gospel of Jesus Christ.

Reading Luther's own description of his spiritual and theological journey towards the insight of justification by faith alone, one can capture even until today the liberating power of that insight. And from the history that evolved further, one can recognize how this liberating power has remained strong and powerful until today.

I would like to still highlight a specific aspect from further theological discussion, particularly in the context of the LWF, which seem to be important as we continue talking about justification and liberation. It is the challenge to bring together the vertical and horizontal dimensions of justification. Already in 1963, during the LWF Assembly in Helsinki, this issue was heatedly debated. Justification the vertical dimension, needs to be seen together with justice in the world, its horizontal dimension. It is by keeping these dimensions connected that the full transformative power of justification is unpacked. Again, the principle of incarnation would be the one assisting a theological discourse to see both the vertical and the horizontal dimension of justification.

5. Pastoral and diaconal concerns shaping theological discourse

Let me at this point share a thought, which has become increasingly important to me as I continue reflecting about the Lutheran Reformation in 1517. According to the researchers the Reformation insight on justification by faith alone was developed by Luther some few years before 1517 already. It has struck me lately, that such an important insight, such a freeing message, was somehow dormant for some few years before it became relevant in 1517. Why didn't it come out much earlier? What was it waiting for to become available to the public? Today, I am at the point to respond: because it was only when Luther was confronted with the pastoral and diaconal challenge of people falsely trusting in their salvation, and rudely being financially exploited by indulgencies that the theological insight of justification had to surface. It seems to be true: it is in its compassionate pastoral and diaconal ministry, it is in being profoundly incarnational and therefore daringly contextual that the church develops its deepest theological insights.

And let me here share yet another thought that has come to my mind analyzing what could be the focus in the year 2017, compared to 1517. Luther's strong "it is not for sale" from those days seems to me equally, if not even more relevant today. In view of human trafficking, (children in Bolivia are today sold for USD 15), in view of massive women trafficking right in the heart of Europe, in view of commodification of life, which increasingly cuts people off from their rights, in view of the commerce with emission rights and so many other examples, I wish that our churches could stand up with similar vigor and uphold the principle that there are indeed certain things which are definitely not for sale.

6. Liberated to serve the neighbor

Because of its strong focus on justification, Lutheran theology is very strong on the notion of freedom. I have seen in my lifetime impressive stories of transformation among people hearing and taking in the

message of justification by faith alone leading them to an astonishing re-connection with their self-esteem, with their sense of own dignity, which can't be taken away by anybody. It is a dignity that is founded in the "extra nos", outside from our being and doing, but which is related to God's being and doing for the sake of humanity. I could tell the stories of women, who stood up against violence and captivity in their homes and society; I could tell the stories of indigenous people ignoring century-old discrimination and rejection; I could tell the stories of Afro-American populations pushing the fences of marginalization and exclusion further, regaining inch by inch the space for expressing their re-discovered sense of dignity. I could tell the stories of the power of the pulpit – announcing again and again that dignity of human beings is not at the disposal of others; I could tell the stories of the powerful sacrament of the altar as a source of inclusion in an otherwise fragmented world. From my own biography I want to urge you: never underestimate the transformative power of both the pulpit and the altar.

What I consider to be so powerful in Lutheran theology, however, is the notion that freedom as a result from justification is never understood as being autonomous, but deeply relational. Freedom has its reference point in the neighbor, more so, in the well-being of the neighbor. It is therefore a notion of freedom that brings together the vertical and horizontal dimensions of justification, which I mentioned before already.

While the relational dimension of freedom remains until today a challenge for some expressions of Lutheran theology – too often freedom is narrowed down to an individualistic, overly spiritualized understandings – I want to underline today another, new important challenge for Lutheran theology today. Because until today, Lutheran theology has tended to define this relational dimension of freedom with a strong focus to the neighbor, therefore keeping it with a rather narrow anthropocentric focus. In times of global warming and ecological crisis, however, one of the big tasks for Lutheran theology is to overcome this narrowly anthropocentric approach and learn again to see God's incarnation in Jesus Christ not only targeting human beings, but as a redeeming action for the whole creation. In times of ecological crisis, the notion of freedom, as a result of justification, needs to be connected to a wider web of relationships within which human beings find themselves, which includes also the whole creation. The LWF Assembly in Stuttgart in the year 2010 recognized this challenge when it called for increased efforts to overcome an anthropocentric theology and explore into the dimensions of an ecocentric theology, therefore much more able to address issues of ecological justice today. Liberation theologies have done this step already, as one can see from the writings of Leonardo Boff, but also from the explorations of feminist theologies.

7. Conclusion

For the sake of time and for the sake of our conversation I need to finish here. I had wanted to say something on Lutheran contribution to understand the role of the State, about the theological concept of vocation calling Christians into the public space. About the importance of Lutheran Reformation for the development of civil society, and its rejection of theocratic models of public legislation.

I can't but mention these aspects here, and propose that we dig into these and other aspects in our forthcoming dialogue.

**Preliminary Report from the
LWF Special Committee
*Luther 2017: 500 Years of Reformation***

**Presented to the Meeting of the LWF Council
15 - 20 June 2012 in Bogota, Colombia**

With joy, the LWF is preparing for a significant anniversary: 31 October 2017 will mark the 500th anniversary of Luther's posting of the 95 Theses, the symbolic beginning of the Lutheran movement of reform in the Church. At its 2008 meeting in Arusha, Tanzania, the LWF Council designated this special anniversary as "Luther 2017: 500 Years of Reformation".

At its November 2010 meeting the Executive Committee approved the formation of a Special Committee for LWF Preparation for "Luther 2017: 500 Years of Reformation". The task of the Special Committee was to propose a framework for the anniversary as a focus of LWF work for a three-year period, 2015 to 2017, to set strategic directions, themes and possible programs.

Members appointed to the Special Committee representing all LWF regions and youth include: Walter Altmann, chair; Colleen Cunningham, Tamás Fabiny, Cristina Grenholm, Warime Guti, Mikka McCracken, Bernd Oberdorfer, Susan Johnson, Nicholas Tai.

The first meeting of the Special Committee took place in conjunction with the November 2011, Meeting of Officers in Budapest. In addition to the members of the committee the following people attended the meeting: Martin Junge, Kathryn Johnson and Kenneth Mtata from the LWF Communion Office; Eero Huovinen, co-chair of Lutheran - Catholic Commission on Unity as a guest consultant; and Karin Åstrand, as a guest accompanying Cristina Grenholm.

A second meeting of the Special Committee took place via conference phone call on 19 March 2012. In addition to the members of the committee the following people participated in the conference call: Martin Junge, Musa Panti Filibus, Stephen Larson and Mercedes Restrepo from the LWF Communion Office.

In preparation for the first meeting, in September 2011, a letter was sent to all LWF member churches and selected theological institutions inquiring about their hopes, dreams and plans for commemorating the 500th Anniversary. A summary of those responses was presented to the Budapest meeting and is attached to this report. A follow up invitation to member churches and theological institutions will be made after the June LWF Council meeting. The responses could then become a prominent part of a 2017 section of the LWF web site.

The LWF Strategic Plan, *With Passion for the Church and for the World*, provides a lens for the approach to the 500th Anniversary with three distinctive features:

1. The Lutheran Reformation is today a global citizen. The communion is polycentric, but this character must be lived out in trans-contextual dialogue.
2. Ecumenical engagement and accountability reflect the changes of the last decades.
3. We are historically "churches *of* the Reformation" but in contemporary contexts we are also always "churches *in* Reformation".

One of the ecumenical projects the committee discussed was a paper to be prepared by the Lutheran – Roman Catholic Commission on Unity – *From Conflict to Communion*. The paper will be presented to the 2013 council meeting.

The committee discussed a wide range of general themes along with regional and local plans to commemorate the anniversary during the three-year period 2015 – 2017:

A. General themes

1. The concern to avoid a veneration of Luther but to balance celebration with self-critical awareness of the need for continual reformation in the church.
2. The anniversary is a polycentric event – there is a need to explore and identify global centers of Reformation.
3. The main LWF communion-wide commemoration of the 500th Anniversary should take place during the 2017 LWF Assembly, with the Sunday in the Assembly being a particular focal point.
4. Development of monthly themes for the ten months leading up to the 2017 Assembly.
5. Preparation of a collection of daily readings from Scripture and Luther's (and other reformers') writings, possibly connected to those monthly themes.
6. The Roman Catholic Church, World Communion of Reformed Churches, World Council of Churches' Commission on Faith and Order, Global Christian Forum and others are looking toward this historic anniversary. The LWF needs to be particularly attentive to opportunities for ecumenical engagement and observance of the anniversary, in particular also in relation with the wider Protestant/Evangelical and Pentecostal movements.
7. Attention should be given to developing inter-faith events, particularly involving Judaism and Islam. Perhaps explore the possibility of one event with representatives of Judaism and another with representatives of Islam to be held in two different locations in the Holy Land in 2017.
8. The LWF Communion Office could explore extending the methodology of virtual conferences as a powerful means to engage in important trans-contextual conversations.
9. Develop a special section of the LWF web site devoted to the anniversary.

B. Regional and local plans

1. Encourage special events, for example, concerts, bell-ringing, a special hymn or shared liturgical resources for use in local and regional contexts on Tuesday afternoon or evening, October 31, 2017 (possibly at 15h17 and/or 20h17), alternatively on the preceding Sunday October 29.
2. The committee considered the possibility of encouraging local services around the globe at the same hour (local time), one of them to be transmitted via

AGENDA**EXHIBIT 10.5****Meeting of the LWF COUNCIL****Bogota, Colombia, 15 – 20 June 2012**

Page 3

- internet every hour. This would give expression to contextualization, while underlining the Reformation as a global citizen.
3. Discussion will continue for a suggestion of where the LWF General Secretary should be involved on 31 October 2017.
 4. Lutherstadt Wittenberg will increasingly become a focal point of the anniversary through the Luther Garden; international consultations on theological education, seminaries and Luther's teaching; wider engagement of international teachers; pilgrimages to Luther sites and other events.
 5. The LWF Women in Church and Society desk is planning a book of women's stories from the Reformation as well as a meeting in Wittenberg in 2017.
 6. Special LWF youth events beginning in 2015 and culminating in 2017.
 7. A gathering of regional Reformation stories to be shared through the communion.
 8. In Hungary, an animation project is being developed which could be made available in multiple languages.
 9. Provision of new translations of Luther's works into various languages.

The committee responded favorably to the invitation extended by the German National Committee for the LWF Council to meet in Wittenberg in 2016. It considered the LWF Council meeting in Wittenberg the year before 2017 as a very efficient way to intensify the attention given by the Lutheran Communion and its ecumenical partners to the upcoming 500-year event. Therefore the Special Committee recommends that the LWF Council gratefully accept the invitation.

A third meeting of the Special Committee is scheduled for 25 – 26 February 2013 in Geneva. Consultation via email will continue to take place between meetings.

The final report of the Special Committee will be presented at the LWF Council meeting in 2013, with the expectation that thereafter the Communion Office will carry forward concrete plans affirmed by that council meeting.

